

8. Státní rozpočet

Trend postupného poklesu schodku SR zatím pokračoval i v letošním roce. Na příjmové straně rozpočtu se více odrazilo posilování výkonu ekonomiky.

Hospodaření státního rozpočtu (SR)¹ vykázalo za 1. až 3. čtvrtletí 2025 schodek 153,9 mld. korun, ve srovnatelném období nejnižší za posledních šest let. Po roce 2021, ovlivněném vrcholící pandemií covidu-19, je patrný trend postupného snižování výše schodků (zejména po jejich očištění o prostředky z rozpočtu EU²), což reflektuje i schválený rozpočet na letošní rok³. Meziročně se zatím letos dosažený deficit snížil o sedminu (resp. necelých 30 mld. korun). Za tímto zlepšením stálo především zrychlení růstu rozpočtových příjmů, ve kterém se stále zřetelněji projevuje dopad postupného posilování výkonu ekonomiky. Na příjmovou i výdajovou stranu rozpočtu začínají ve větší míře působit dopady konsolidačního ozdravného balíčku schváleného v roce 2023. Zřetelný vliv má zde i změna rozpočtového určení daní (RUD), jež od ledna 2025 opět zvyšuje podíl na výnosu některých váhově významných daní ve prospěch SR⁴.

K posílení příjmů přispěly zejména svižně rostoucí daňové příjmy i výběr pojistného za sociální zabezpečení.

Celkové příjmy SR letos za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o 7,8 % (resp. 113 mld. korun), mírně nad úroveň rozpočtového očekávání. Posílily téměř všechny klíčové příjmové položky (kromě příjmů z rozpočtu EU). Největší vliv měly nadále svižně rostoucí daňové příjmy (+10,6 %, +75 mld. korun) tažené hlavně vyšším výběrem korporátní daně a DPH. Podstatný vliv měl i stabilně se zvyšující výběr pojistného na sociální zabezpečení vč. aktivní politiky zaměstnanosti (+7,2 %, +40 mld. korun) pramenící z dobré kondice trhu práce vyznačující se vyšší zaměstnaností doprovázenou posilujícími průměrnými výdělky v podnikové sféře. K růstu tohoto inkasa, jež však nepatrně zaostalo za rozpočtovým očekáváním, přispívaly v menší míře i legislativní úpravy v souvislosti s konsolidací SR⁵. Růst celkových příjmů SR byl naopak tlumen především nižším převodem výnosů z majetkové účasti státu (–12,5 mld. korun).

Růst celostátního daňového inkasa letos posiloval.

Celostátní daňové inkaso bez pojistného (zohledňující příjmy na úrovni všech veřejných rozpočtů) se letos za tři čtvrtletí meziročně zvýšilo o 8,8 % (z toho ve 3. čtvrtletí 10,2 %). K růstu inkasa přispěly shodně skoro celou třetinou DPH i běžná korporátní daň, jejichž role oproti loňskému roku posílila. Naopak slábl vliv spotřební daně, daně z příjmů fyzických osob i daně z nemovitostí, jejíž výběr loni vlivem zákonné úpravy skokově vzrostl.

Růst inkasa DPH zrychloval díky posilující spotřebě domácností i vládních institucí. Přesto zatím zůstával lehce za rozpočtovým očekáváním.

Na váhově dominantní dani – DPH – plynulo do SR letos v 1. až 3. čtvrtletí meziročně o 8,2 % více (+22,4 mld. korun). I přes svižný růst ale zůstalo inkaso za rozpočtovým očekáváním (byť v podstatně menší míře než v předchozích dvou letech). Tempo růstu inkasa nicméně během letošního roku posilovalo⁶, což při stabilizaci cenového vývoje úzce souviselo se zvyšujícím se růstem reálné spotřeby domácností i vládních institucí. SR těžil i ze změny RUD, jež dle odhadů MF přinesla SR u této daně zatím letos 4,8 mld. korun. Dílčí vliv měly dále i aktuální legislativní změny (hlavně zrušení osvobození

¹ Není-li uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí (MF) ČR o pokladním plnění.

² Jde o prostředky na programy z rozpočtu EU a Finančních mechanismů (FM) předfinancované ze SR a následně proplacené z rozpočtu EU a FM. Bez těchto prostředků (ve schváleném SR zahrnutých s neutrálním dopadem) činil letošní schodek za 1. až 3. čtvrtletí 154,9 mld. korun.

³ Zákon o státním rozpočtu na rok 2025 (vycházející z makroekonomické predikce MF ze srpna 2024 a schválený na počátku prosince 2024) počítá letos s celoročním schodkem 241 mld. korun, což je o 30 mld. nižší deficit než skutečně dosažený v roce 2024.

⁴ Od ledna 2025 došlo v rámci konsolidačního balíčku ke změně rozpočtového určení daní tak, aby inkaso ze zvýšených sazeb sdílených daní bylo příjmem pouze státního rozpočtu (snížení podílu obcí na 24,16 % a krajů na 9,45 %). Pozitivní rozpočtový dopad této legislativní změny činil v 1. až 3. čtvrtletí 2025 dle odhadu MF 9,8 mld. korun.

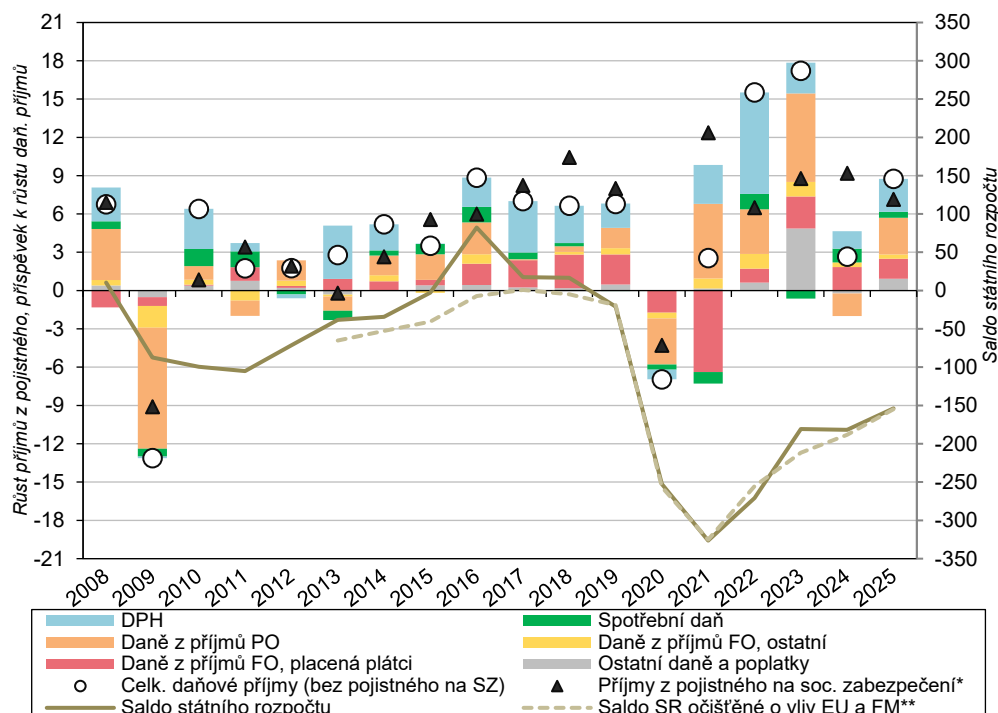
⁵ Příznivě působilo postupné zvyšování minimálního vyměřovacího základu osob samostatně výdělečně činných (od ledna 2025 z 30 % na 35 % průměrné mzdy) a také zvýšení sazby pojistného pro vybrané skupiny (např. zaměstnavatele hasičů či zdravotnických záchranářů a pracovníků působících v rizikovém zaměstnání). Naopak negativní vliv mělo uplatnění slev na pojistném (od ledna 2025 byla zavedena sleva 6,5 % z vyměřovacího základu pro pracující důchodce).

⁶ To je patrné zejména ve výběru na úrovni všech veřejných rozpočtů (1. čtvrtletí: +5,5 %, 3. čtvrtletí: +7,8 %) neovlivněném změnou RUD.

v oblasti finančních služeb) a na meziroční srovnání stále ještě působil okrajově dopad úprav sazeb daně⁷, k nimž došlo vlivem účinnosti tzv. konsolidačního balíčku⁸.

Graf č. 18 Příspěvek dílčích příjmů k meziročnímu růstu souhrnného celostátního inkasa daňových příjmů (v p. b.), meziroční růst příjmů pojistného na sociální zabezpečení (%) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun) v rámci 1. až 3. čtvrtletí

*Zahrnují i příspěvky na státní politiku zaměstnanosti.

**Saldo očištěné o prostředky na programy/projekty z rozpočtu EU a finančních mechanismů, které byly předfinancovány ze SR a následně jsou propláceny z rozpočtu EU a FM. Kvartální údaje jsou k dispozici počínaje rokem 2013.

FO = fyzické osoby, PO = právnické osoby. Ostatní daně z příjmů FO zahrnují daně placené poplatníky (zejména z drobného podnikání) a dále daně vybírané srážkou (např. bankovní vklady, pracovní dohody).

Ostatní daně a poplatky obsahují zejména daň z nemovitých věcí, daň z hazardních her, dálniční poplatek, mýtné a od roku 2023 nově rovněž odvod z nadměrných příjmů a neočekávaných zisků.

Zdroj: MF ČR

Růst výběru spotřebních daní probíhal u všech klíčových položek a současně překonával rozpočtová očekávání. Projevovaly se dopady zvyšování sazeb daní i zrychlování růstu ekonomiky.

Na spotřebních daních (vč. energetických daní) bylo zatím letos vybráno meziročně o 4,0 % více (+4,8 mld. korun). Růst probíhal u všech klíčových položek daní a současně zatím překonával rozpočtová očekávání (v posledních letech tomu bylo spíše opačně). Na vyšším inkasu se z poloviny podílely daně z tabákových a souvisejících výrobků, na nichž SR získal o 5,8 % více. Zřetelně se zde projevuje dopad navýšení sazby daně⁹, růst inkasa současně během letošního roku zvolňoval (s tím, jak vyprchává efekt předzásobení výrobky s nižší sazbou daně). Výběr váhově tradičně nejvýznamnější spotřební daň – z minerálních olejů – rostl mírněji (+2,0 %), avšak během roku lehce zrychloval. Projevila se zde vyšší poptávka po těchto produktech díky rozvoji silniční nákladní dopravy i velmi příznivému vývoji

⁷ To se týká sjednocení dvou snížených sazeb (10 % a 15 %) do jedné ve výši 12 % (vyjma knih, jež jsou nově od DPH zcela osvobozeny). Řada zboží a služeb nově podléhá nižšímu zdanění (např. základní potraviny, léky, zdravotnické výrobky, stavební práce). Negativní rozpočtový dopad je tlumen hlavně přesunem některých položek bez prokazatelného sociálního či zdravotního významu do základní 21% sazby daně (pivo, nealkoholické nápoje, služby autorů a umělců, kadeřnické služby, palivové dřevo, komunální odpad, úklidové práce).

⁸ Ten se v hotovostním plnění SR poprvé promítl v únoru 2024 a má tak nyní stále vliv nejen na absolutní výši inkasa DPH, ale i na meziroční tempo.

⁹ Letos došlo k dalšímu zvýšení daňové sazby u klasických tabákových výrobků (o 5 %, v rámci plánu postupného zvyšování v období 2024 až 2027) i rozšíření okruhu zdaněných produktů: od 2024 náplní do e-cigaret (růst sazby o 15 %) a nikotinových sáčků a od 2025 dalších alternativ. Spotřeba alternativních tabákových výrobků přitom roste i díky vyšší společenské toleranci a také stále relativně výrazně nižší úrovni zdanění. To lze doložit i tím, že meziroční růst inkasa z těchto alternativ byl v absolutním vyjádření letos srovnatelný s růstem inkasa z klasických tabákových výrobků ze surového tabáku.

Výběr korporátní daně byl ovlivněn růstem její sazby i zlepšeným výkonem ekonomiky. Stejně jako inkaso mimořádných firemních daní znatelně překračoval rozpočtové očekávání.

maloobchodních cen PHM¹⁰. Z ostatních váhově řádově menších spotřebních daní měly na vývoj celkového inkasa významnější vliv již pouze odvody z výkonu solárních elektráren (+23 %, +0,8 mld. korun), zejména vlivem rozšiřování jejich sítě¹¹.

Na korporátní dani (bez mimořádných daní) inkasoval SR letos za tři čtvrtletí meziročně o 16,5 % více (+24,9 mld. korun), když tempo růstu výběru více než o polovinu předčilo rozpočtové očekávání. V samotném 3. čtvrtletí 2025 růst inkasa dále zrychlil (na 30 %), neboť se naplno projevil dopad plošného zvýšení sazby daně z 19 % na 21 % (zejména celoročním zúčtováním daně). Na čtvrtletních zálohách daně se zároveň postupně projevoval i vliv oživení tuzemské ekonomiky. Vedle toho profitoval SR i na změně RUD, která dle odhadu MF dosud letos zvedla inkaso o 2,8 mld. korun. Podobně jako loni mělo naopak na výběr daně negativní (avšak jen dílčí) vliv osvobození výnosů ze státních dluhopisů či prodloužení účinnosti mimořádných odpisů. Kromě běžné korporátní daně plynulo dosud letos do SR 32,9 mld. korun na dani z neočekávaných zisků¹², meziročně o pětinu více. Výběr této daně za tři kvartály již téměř dosáhl celoroční rozpočtové výše.

K pokračujícím svižnému růstu inkasa DPFO nadále přispívali zejména zaměstnanci. Daň odvedená plátcí současně odpovídala rozpočtovému očekávání.

Výběr daně z příjmů fyzických osob (DPFO) rostl letos meziročně dvojciferným tempem čtvrtý rok v řadě (+12,2 %, +15,0 mld. korun). Stejně jako u korporátní daně je výnos do SR navýšen změnou RUD¹³. Za vyšším inkasem DPFO stála zejména daň odvedená plátcí, resp. ze závislé činnosti, jež posílila o 13,1 % (na 105 mld. korun). Příznivě se zde projevila přetrvávající dobrá kondice trhu práce (vyšší zaměstnanost i svižný nominální růst průměrné mzdy v podnikové sféře) a zčásti ještě i legislativní změny z roku 2024 (především snížení pásma pro druhou zvýšenou sazbu této daně, zrušení či omezení vybraných slev na dani a v menší míře i úprava zdanění vybraných nepeněžních benefitů¹⁴). I přes svižný růst výše uvedené daně její letošní tempo nepřekračovalo rozpočtové očekávání, na rozdíl od dalších druhů DPFO.

Růst výběru DPFO od poplatníků výrazně zrychlil, zejména díky zákonným úpravám. Pokles úrokových sazeb na vkladech se odrazil v nižším inkasu DPFO vybírané srážkou.

Oproti předchozím letům letos dynamicky rostl také výběr DPFO placené poplatníky (hlavně ze samostatné výdělečné činnosti), meziročně zhruba o dvě třetiny (+4,0 mld. korun, na 10,2 mld.). To souviselo s růstem počtu drobných podnikatelů i dopady konsolidačního balíčku (snížení hranice příjmů pro druhou, vyšší daňovou sazbu, zrušení či omezení některých daňových slev). Inkaso DPFO vybírané srážkou se letos naopak meziročně snížilo (o 4,9 %, na 22,6 mld. korun). S očekávaným poklesem úrokových sazeb na vkladech skončilo pro SR předchozí tříleté období dynamického růstu příjmů z této daně. Efekt poklesu sazeb je částečně tlumen přetrvávající, relativně vysokou mírou úspor domácností. Do aktuálního poklesu inkasa se může promítat i nižší počet osob pracujících na dohody mimo hlavní pracovní poměr (DPP, DPČ).

Příjmy z rozpočtu EU fakticky stagnovaly. Mimo to se projevil očekávaný pokles příjmů

Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery SR v 1. až 3. čtvrtletí 2025 zaostávaly za rozpočtovým očekáváním, neboť meziročně mírně klesly (−1,3 %, −2,2 mld. korun). Klíčovou roli zde sehrál očekávaný výraznější pokles příjmů z prodeje emisních

¹⁰ Dle údajů ČSÚ vzrostla od ledna do srpna 2025 spotřeba motorové nafty meziročně o 2,1 %, motorového benzínu o 3,0 %. Letos v květnu činila v Česku průměrná spotřebitelská cena benzínu (Natural 95) 33,9 korun/litr (nejméně od září 2021) a motorové nafty 32,7 korun/litr (nejméně od června 2023). K vyšší tuzemské spotřebě patrně přispěly i přeshraniční nákupy (popř. silnější tranzitní doprava), neboť cena těchto komodit patřila ve středoevropském prostoru k nejnižším.

¹¹ Kromě toho rostlo inkaso většiny energetických daní – ze zemního plynu (+15 %), elektřiny (+5 %). Mírněji se zvýšil výběr daně z lihu (+2,4 %), kde efekt zvýšení sazby daně převážil nad klesající spotřebou (resp. přesun preferencí obyvatel k lihovinám s nižším obsahem alkoholu). Změny životního stylu populace se patrně odrazily i v pokračující stagnaci či mírném poklesu výběru daně z piva (−2 %), šumivého vína a meziproductů (−2 %).

¹² Ta se týká energetických, petrochemických a těžebních firem (v oblasti fosilních paliv) a zahrnuje rovněž velké banky. Funguje jako 60% daňová přírážka aplikovaná na nadměrný zisk těchto firem stanovený jako rozdíl mezi základem daně v letech 2023 až 2025 a průměrem základů daně za roky 2018 až 2021 navýšeným o 20 procent. Drtivá většina inkasa této daně ovšem plynula do SR z odvětví energetiky.

¹³ Výběr této daně na úrovni všech veřejných rozpočtů byl v 1. až 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 10,4 % (+19,9 mld. korun). Z toho výběr váhově nejvýznamnější DPFO – od zaměstnavatelů (resp. plátců daně) – dosáhl 161,8 mld. korun a poprvé překonal dosud rekordní úroveň z roku 2019 (o 3 %), kdy ještě platil režim superhrubé mzdy (s vyšším celkovým zdaněním).

¹⁴ Většina těchto změn začala ovlivňovat výši inkasa daně poprvé v únoru 2024. Vliv zrušení či omezení některých daňových slev se poprvé projevil až při ročním zúčtování daně (v dubnu 2025).

z prodeje emisních povolenek. Klesly rovněž výnosy z majetkové účasti státu.

povolenek (o 17,1 %, na 10,2 mld. korun) a nižší výnosy z majetkové účasti státu, např. v energetice (celkově o 10,5 mld. korun)¹⁵. Váhově dominantní položka – příjmy z rozpočtu EU (vč. finančních mechanismů) – se meziročně významně nezměnila (pokles o 1,2 %, na 98,3 mld. korun). Úplné zastavení příjmů na krytí předfinancovaných výdajů ze staršího programového období EU (2014–2020) bylo téměř kompenzováno zejména posilujícím náběhem příjmů z aktuálního období 2021–2027 (+16,5 mld. korun), primárně v oblasti dopravy a Integrovaného operačního programu (IROP) a prostředky z Národního plánu obnovy (+6,7 mld.). Meziročně posílila i alokace na společnou zemědělskou politiku či komunitární programy.

Procentní meziroční růst celkových výdajů SR se vrátil k dlouhodobému normálu. Efekt útlumu podpory domácností i firem zasažených dříve vysokými cenami energií již téměř odezněl.

Celkové výdaje SR letos za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o 5,2 % (resp. 85 mld. korun), což ve srovnání s loňským tempem znamenalo zrychlení. To je způsobeno zejména tím, že v roce 2024 se naplno projevoval útlum podpory domácností i firem zasažených dříve vysokými cenami energií. Rovněž již loni došlo ke stabilizaci růstu spotřebitelských cen, což se brzy promítlo i v nižším tlaku na valorizaci širokého spektra sociálních dávek. Dosavadní letošní čerpání běžných výdajů a investic odpovídalo rozpočtovým očekáváním. Za fiskální expanzí stály letos jak běžné výdaje (+51,6 mld. korun), tak investice, jejichž vliv byl nezvykle vysoký (+33,6 mld.). V rámci běžných výdajů měly nejvýraznější vliv vyšší transfery územním rozpočtům, jež vystoupaly na 237 mld. korun a meziročně vzrostly o desetinu (+21,2 mld. korun). Vyšší výdaje souvisí hlavně s posílením prostředků na regionální školství, primárně na zvýšení platů¹⁶ (včetně dofinancování chybějících zdrojů na platy platů nepedagogických pracovníků), na spolufinancování nevýzkumných vzdělávacích projektů podporovaných EU a též na sociální služby. Naopak k poklesu financování došlo v oblasti integrace uprchlíků z Ukrajiny (kompenzační příspěvek na ubytování, ukrajinští asistenti pedagogů).

K růstu běžných výdajů přispěly nejvíce běžné transfery územním rozpočtům, zejména přímých výdajů na vzdělávání.

Výdaje na důchody rostly nejméně za posledních 11 let. Projevil se vliv zmírněné valorizace i zpřísnění podmínek pro přiznání předčasných penzí.

Navzdory rozpočtově očekávanému skromnějšímu růstu (+2,0 %) zatížily SR v 1. až 3. čtvrtletí významně také výdaje na sociální dávky (+13,4 mld. korun). Více než tři čtvrtiny těchto výdajů připadají dlouhodobě na dávky důchodového pojištění. Na důchody vydal SR letos meziročně o 0,7 % více, šlo o nejnižší růst za posledních jedenáct let. Zklidnění vývoje spotřebitelských cen se odrazilo v relativně nevýznamné valorizaci důchodů¹⁷, počet jejich příjemců se navíc mírně snížil (o 0,7 %), což souviselo zejména se zpřísněnými pravidly pro odchod do předčasného důchodu¹⁸. Těch meziročně přibýlo jen o 0,4 % (o rok dříve +6,2 %), i tak se na celkovém počtu starobních důchodců podílela skoro z jedné třetiny. Byť meziroční růst výběru pojistného na důchody v 1. pololetí 2025 podruhé v řadě mírně zvolnil (na +6,4 %), deficit systému důchodového pojištění¹⁹ klesl o více než dvě třetiny (na –12,9 mld. korun) a byl nejnižší za poslední čtyři roky.

Deficit systému důchodového pojištění klesl na čtyřleté minimum.

Růst výdajů na nedůchodové sociální dávky zrychlil především vlivem svižně rostoucích příspěvků na péči. Rostlo

Růst výdajů na ostatní (nedůchodové) sociální dávky druhým rokem v řadě zrychlil na 6,6 %. K meziročnímu růstu výdajů, jež převyšoval rozpočtově očekávání, došlo téměř u všech důležitých druhů dávek. Klíčovou roli zde mělo ovšem navýšení objemově

¹⁵ Oproti tomu naopak vzrostly váhově méně významné položky: převody z fondů státních podniků (+4,3 mld. korun) či operace státních finančních aktiv (+1,4 mld.) zahrnující např. úrokové výnosy z finančního investování či některé výnosy z dividend.

¹⁶ Výdaje na platy učitelů vzrostly od 1. 1. 2025 o 7 %, u ostatních pedagogických (vychovatelé, asistenti pedagoga) a nepedagogických pracovníků vzrostly o 5 %. Zvýšení platových tarifů o 1 400 Kč se dotklo jen nepedagogických pracovníků. Meziroční růst výdajů zohledňuje i pokračující růst počtu dětí, žáků a studentů v regionálním školství a větší míry využití dělení hodin v rámci zvyšování kvality výuky.

¹⁷ Základní výše výměry důchodu se zvýšila na 4 660 Kč (+260 korun); procentní výměra se zvýšila o 0,6 % a důchodcům, kteří dosáhli v lednu 2025 věku 85 let, bude procentní výměra navýšena ještě o 1 000 korun. Průměrný měsíční starobní důchod (bez souběhu s ostatními důchody) byl v září 2025 meziročně vyšší o rovná 2 %, když dosáhl u mužů 22,3 tis. korun, u žen 19,9 tis. korun.

¹⁸ Od října 2024 se potřebná doba pojištění zvýšila z 35 na 40 let. Již dříve došlo k dalším zpřísněním: maximální doba předčasnosti se zkrátila z 5 let na 3 roky, zrušila se valorizace procentní výměry předčasného důchodu až do doby dosažení důchodového věku a výrazně vzrostlo krácení výše důchodu pro předčasnost.

¹⁹ Jde o rozdíl mezi příjmy z pojistného na důchodové pojištění a výdaji na tyto dávky (vč. výdajů na jejich správu) dle účetní bilance MF.

čerpání u drtivé většiny ostatních druhů dávek.

V menším okruhu dávek se projevoval dlouhodobější pokles čerpání kvůli klesající porodnosti. Bilance nemocenského pojištění skončila druhý rok v řadě v přebytku, nejvyšším po roce 2008.

Běžné dotace příspěvkovým i neziskovým organizacím rostly dvojciferným tempem.

Výdaje na obsluhu státního dluhu dále svižně rostly. Meziroční procentní růst výše státního dluhu mírně zvolnil, zvyšovala se vnitřní i vnější zadluženost.

Růst prostředků na neinvestiční nákupy proti loňskému tempu zmírněl,

významných příspěvků na péči pro dlouhodobě nemocné (+6,0 mld. korun, +13,9 %²⁰). Třetím rokem v řadě rostlo čerpání u podpor v nezaměstnanosti (letos o 1,5 mld. korun, +15,3 %) jak vlivem mírně rostoucího počtu uchazečů o práci s nárokem na podporu, tak především prostřednictvím vyšší průměrné úrovně podpory (související s růstem mezd v ekonomice). Současně pokračoval i růst dávek hmotné nouze (+1,1 mld. korun, +10,2 %), primárně vlivem vyšších humanitárních dávek pro ukrajinské uprchlíky (+20,4 %)²¹. Dlouhodobě rostoucí dávky státní sociální podpory a péče letos posílily o 3,2 %, hlavně vlivem příspěvků na bydlení (+2,1 mld. korun, +13,8 %)²². Opačně působil pokles rodičovských příspěvků (-1,1 mld. korun) i přídávků na dítě, u nichž jde však o dlouhodobější jevy související se snižující se porodností. Čerpání dávek nemocenského pojištění se mírně zvyšovalo druhý rok v řadě (aktuálně o 1,2 mld. korun, +3,2 %)²³. K růstu přispěly hlavně dávky nemocenské²⁴, naopak objem peněžité pomoci v mateřství klesal třetí rok v řadě. Příjmy z pojistného placeného zaměstnanými osobami se letos meziročně zvýšily o 8,5 %, zčásti stále vlivem zákonné úpravy ve vazbě na konsolidační balíček²⁵. Díky tomu se celková bilance nemocenského pojištění²⁶ dostala loni v 1. až 3. čtvrtletí poprvé po roce 2018 do mírného přebytku, který se letos dále zvýšil a čílal 9,3 mld. korun (nejvíce po roce 2008).

Běžné dotace příspěvkovým a podobným organizacím se letos meziročně zvýšily o 12,4 % (+9,2 mld. korun), a to jak vlivem vyšších příspěvků na běžný provoz vysokých škol, tak podpory výzkumu, vývoje a inovací ve vysokoškolském i vládním sektoru. Posílily také výdaje organizacím v oblasti kultury. Svižně zatím letos rostly i běžné transfery neziskovým a podobným organizacím (+12,8 %, +2,7 mld. korun), hlavně vlivem vyšší podpory v oblasti sportu, církevních škol i na evropské projekty v oblasti zaměstnanosti.

Čisté výdaje na obsluhu státního dluhu²⁷, zahrnující převážně úroky, činily letos za tři čtvrtletí rekordních 67,8 mld. korun a meziročně vzrostly o 12,1 % (dvojciferný růst byl patrný třetím rokem v řadě). Výše státního dluhu dosáhla letos na konci června 3 518 mld. korun a meziročně narostla o 5,5 % (tedy pomaleji než vloni a zároveň relativně nejméně ve stejném období za posledních šest let). Od počátku roku 2025 dluh narostl o 153 mld. korun. Objem celkových výpůjčních operací státu²⁸ byl sice letos vyšší než v 1. až 3. čtvrtletí 2024, současně ale narostl i objem splátek. Navýšení dluhu během letošního roku souviselo z drtivé části s vnitřní zadlužeností. Korunová hodnota vnějšího státního dluhu oproti tomu vzrostla jen velmi mírně a na konci září činila 186 mld. korun.

Ostatní neinvestiční nákupy a související výdaje (bez obsluhy státního dluhu) vzrostly letos meziročně mírněji (+4,5 % +2,7 mld. korun). Vliv úspor ve výdajích za nákup vody,

²⁰ To úzce souviselo se zákonným navýšením částek pro osoby ve 2. až 4. stupni závislosti u dětí i dospělých (od července 2024). Tyto příspěvky pobíralo letos v září 379 tis. osob, meziročně o 1,5 % více (proti roku 2015 ale o 11,6 % více). Téměř 70 % příjemců bylo ve věku 65 a více let.

²¹ Meziroční vývoj je ovlivněn navýšením započitatelných nákladů na bydlení a ubytování pro účely stanovení nároku na humanitární dávku. V září 2025 bylo vyplaceno 46 tis. dávek. Meziročně o desetinu méně (a ve srovnání se stejným obdobím roku 2022 dokonce o polovinu méně).

²² Vlivem navýšení částek normativních nákladů na bydlení počet příjemců této dávky dále mírně rostl (ten letos v září činil 312 tis. a meziročně byl vyšší o 7 %). Za poslední čtyři roky se počet příjemců více než zdvojnásobil.

²³ Ve srovnání s rekordním čerpáním v „pandemickém roce“ 2020 však vydal stát na tyto dávky letos o 13 % méně.

²⁴ Projevil se zde i vliv vyšší nemocnosti. Dle údajů ČSSZ dosáhl letos v 1. pololetí počet pronesaných dnů (spojených s dočasnou pracovní neschopností) 42,3 mil., meziročně se sice mírně zvýšil (+2,6 %), avšak šlo o druhý nejnižší počet za posledních šest let.

²⁵ Od ledna 2024 došlo k znovuzavedení hrazení nemocenského pojištění zaměstnanci (ve výši 0,6 % vyměřovacího základu) i ke zvýšení vyměřovacího základu pro osoby samostatně výdělečně činné. Později následovalo i stanovení limitů pro vznik účasti na pojištění zaměstnance pracujícího na základě dohody o provedení práce (od ledna 2025 je tento limit ve výši 11 500 korun).

²⁶ To vyjadřuje rozdíl mezi příjmy z pojistného na nemocenské pojištění a výdaji na dávky z tohoto pojištění dle účetní bilance ČSSZ.

²⁷ Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396).

²⁸ Emisní činnost státu prováděná za účelem financování splátek státního dluhu a průběžného krytí aktuálního schodku SR probíhala i letos ve standardním režimu. Rozhodující část výpůjček tvořily emise korunových střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů prodaných v 1. až 3. čtvrtletí na domácím trhu, které činily 332 mld. korun. Z toho u fixně úročených dluhopisů dosáhla průměrná zbytková doba do splatnosti 8,9 roku a průměrný roční výnos 4,1 % (o rok dříve byla analogicky splatnost 10,1 roku a výnos 3,9 %).

u výdajů na platy tempo naopak zrychlilo.

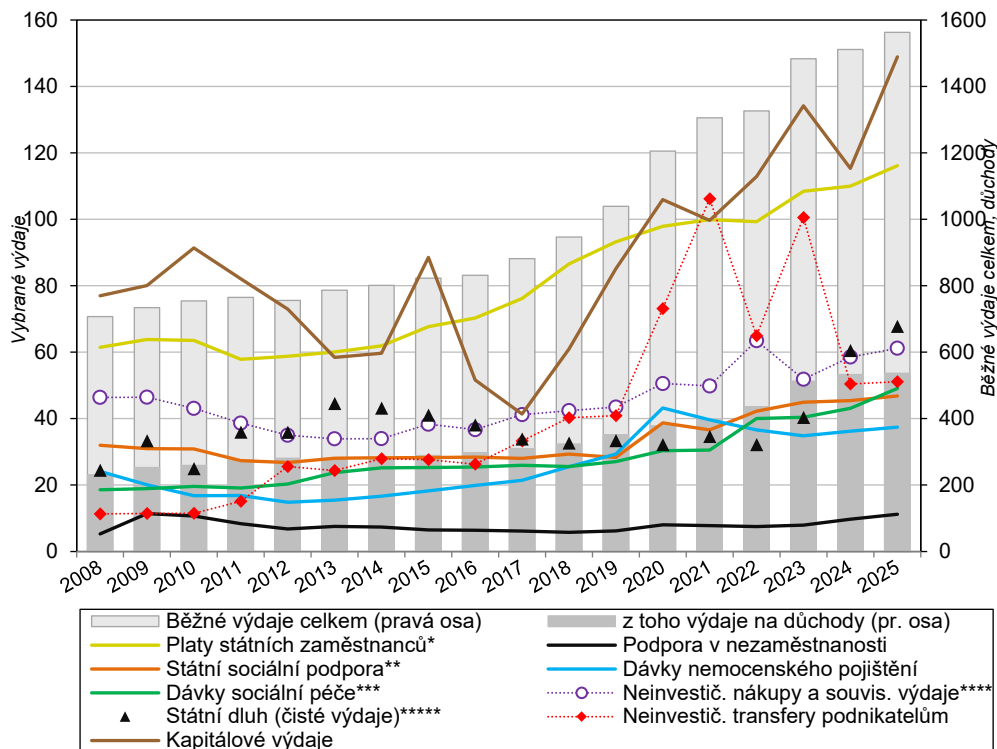
Běžné transfery podnikatelům fakticky stagnovaly. Efekt zastavení podpor vázaných na vysoké ceny energií byl téměř kompenzován růstem dotací na obnovitelné zdroje energie.

Pokles provozních dotací státním fondům zasáhl hlavně oblast dopravy.

paliv, energií a údržby byl tlumen posílením nákupů materiálu (zejména na obranu a bezpečnost) a kompenzační platbou v oblasti telekomunikací. Růst výdajů na platy v organizačních složkách státu letos zrychlil na 5,6 % (+6,2 mld. korun)²⁹. Vlivem zklidnění růstu cenové hladiny v ekonomice došlo letos jen k mírnému zvýšení výdajů SR za platby veřejného zdravotního pojištění za tzv. státní pojištěnce (+1,4 %, +1,6 mld. korun)³⁰. Z dalších významnějších běžných výdajů zřetelně vzrostly již jen odvody vlastních zdrojů do rozpočtu EU (+6,9 %, +2,7 mld. korun). Naopak běžné transfery podnikatelům, které v předchozích pěti letech výrazně promlouvaly do meziročního vývoje celkových příjmů SR, se letos zásadně nezměnily (+1,3 %). Projevil se očekávaný útlum většiny dotací v energetice³¹. Řádově menší vliv měl mírný pokles podpory výzkumu, vývoje a inovací poskytované firmám. Naopak dotace na obnovitelné zdroje energie meziročně významně posílily (+60 %, na 19,6 mld. korun). Dílčí vliv mělo i zvýšení výdajů v oblasti zaměstnanosti.

Růst výdajů SR byl tlumen zejména meziročním poklesem běžných transferů státním fondům (SF), jenž letos dosáhl 12,2 mld. korun (-21,9 %). Za ním stálo hlavně očekávané nižší financování SF dopravní infrastruktury (na krytí jeho deficitu), v menší míře i řádově menší pokles transferů SF životního prostředí (na evropské projekty) a do oblasti zemědělství (na přímé platby zemědělcům).

Graf č. 19 Vybrané výdaje státního rozpočtu v rámci 1. až 3. čtvrtletí (v mld. korun)

* Pokrývají výdaje na platy v organizačních složkách státu. Nezahrnují například mzdové výdaje na regionální školství.
 ** Obsahuje také dávky péčovské péče.
 *** Zahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách. Jsou zde obsaženy i dávky humanitární pomoci poskytnuté občanům Ukrajiny.
 **** Obsahují zejména výdaje na nákup služeb, materiálu, energií či ostatních služeb (např. výdaje na opravy a údržbu).
 ***** Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396).
 Zdroj: MF ČR

²⁹ Toto navýšení se od ledna 2025 odráží v plošném zvýšení platových tarifů pro příslušníky bezpečnostních sborů a vojáků (o 1500 korun) a většiny ostatních státních zaměstnanců (o 1400 korun). Dále od července 2025 dochází k dalšímu posílení výdajů na platy vojáků, (služební tarify a příspěvky na bydlení) policistů, hasičů a dalších příslušníků bezpečnostních složek (vyšší stabilizační příspěvky).

³⁰ Projevil se dopad nově zavedené automatické valorizace, jež od ledna 2024 upravuje vyměřovací základ platby o součet 100 % růstu spotřebitelských cen a 50 % růstu reálných mezd. Díky tomu se od ledna 2025 zvýšila měsíční platba za osobu z 2085 korun na 2127 korun.

³¹ Jde o kompenzace za dodávku elektřiny a plynu zákazníkům a na ztráty z důvodu zastropování jejich cen (s meziročním poklesem o 7,5 mld. korun) a dotace provozovateli přenosové soustavy (-1,3 mld. korun), které se ještě vyplácely na počátku roku 2024.

Kapitálové výdaje SR meziročně výrazně vzrostly. Přesto na konci září dosáhly jen 55 % celoroční rozpočtované výše.

Růst investic byl tažen výdaji na dopravní infrastrukturu, vč. jejich oprav po loňských povodních. Projevoval se i postupný náběh některých projektů v novém programovém období EU.

Schodek sektoru vládních institucí se v 1. pololetí meziročně mírně prohloubil. Růst příjmů zpomalil, u výdajů naopak došlo ke zrychlení.

Deficit hospodaření vládních institucí v EU se držel pod hranici 3 %.

Kapitálové výdaje SR vzrostly letos za tři čtvrtletí meziročně o výrazných 29,1 % (na 149 mld. korun). Schválený SR po úpravách přitom počítá s rekordním celoročním objemem investic (270 mld. korun), oproti těm loni uskutečněným meziročně o více než čtvrtinu vyšším. I přes zrychlení investiční aktivity během letošního léta zůstává míra naplnění investic podprůměrná (podobně tomu však bylo touto dobou i loni a na konci roku byla přesto rozpočtová očekávání téměř zcela naplněna). Relativně nižší dynamika čerpání je letos dosud patrná u investic na společné projekty Česka a EU, jež dosáhly 62,5 mld. korun a meziročně posílily jen o 3,5 mld. Projevuje se zde pozvolnější náběh u některých oblastí v novém programovém období³² (např. doprava a ŽP) a současně ukončení financování projektů ze staršího programového období (zejména IROP, či OP Podnikání a inovace). Naopak investice kryté výhradně z národních zdrojů meziročně vzrostly o více než polovinu – díky vyšší alokaci do dopravní infrastruktury (+30,5 mld. korun), vč. oprav komunikací ve vlastnictví státu po loňských povodních. Klesly naopak investice do oblasti obrany (–2,3 mld. korun), zčásti i vlivem vyšší loňské základny, resp. nepravdělným financováním vybavení Armády ČR. Celkové investice SR tvořily v 1. až 3. čtvrtletí 8,7 % všech rozpočtových výdajů (nejvíce za posledních 10 let) a v dlouhodobém kontextu (poslední dvě dekády) jde o mírně průměrný podíl.

Sektor vládních institucí (VI) v Česku hospodařil v 1. pololetí 2025³³ s deficitem 63,0 mld. korun³⁴, jenž byl meziročně o sedminu vyšší³⁵. Růst celkových příjmů SR zvolnil na 4,9 % (nejnižší tempo za stejné období posledních pěti let). Za tímto zpomalením stál slabší růst běžných daní z důchodů a jmění. K letošnímu růstu celkových příjmů pak nejvíce přispěly přijaté sociální příspěvky, a to navzdory tomu, že i jejich tempo meziročně oslabilo (na +6,4 %, což představovalo nejnižší růst za poslední pětiletí). Příjmy z objemově významné položky daní z výroby a z dovozu, zahrnující v prvé řadě nepřímé daně, se meziročně zvýšily o 4,0 % (i zde bylo patrné mírné zpomalení). Růst příjmů byl letos, podobně jako loni, tlumen nižšími prostředky plynoucími z vlastnických důchodů (–11,8 %), konkrétně příjmy z úroků. Celkové výdaje byly v 1. pololetí 2025 meziročně vyšší o 5,2 %, rostly tak skoro dvojnásobným tempem než ve stejném období loňského roku. K tomuto zrychlení přispěly vyšší vyplacené dotace, které po loňských poklesech přešly letos k 15% růstu. I tak jejich dosavadní letošní výše (93,6 mld. korun) zaostala za roky 2021 i 2023, ovlivněnými mimořádnými událostmi. Na fiskální expanzi se letos podílely i vyšší výdaje na tvorbu kapitálu (+11,5 %, nejvyšší tempo za poslední tři roky). Relativně svižně rostly i náhrady zaměstnancům (+6,0 %). Tempo výdajů na mezispotřebu zvolnilo na čtyřleté minimum (+5,1 %). Růst výdajů na váhově nejvýznamnější výdajovou položku – sociální dávky (vč. naturálních sociálních transferů) – druhý rok v řadě razantně zvolnil (na +2,5 %). V pozadí stálo zklidnění dynamiky spotřebitelských cen i valorizační úpravy u starobních důchodů.

Situace v oblasti hospodaření sektoru VI v členských státech EU³⁶ se loni po nastartování mírného růstu ekonomiky a zklidnění cenového vývoje částečně stabilizovala. V 1. čtvrtletí 2025 klesl deficit hospodaření v EU poprvé po dvou a půl letech po hranici 3 % HDP a následné letošní období tento příznivý vývoj potvrdilo a dosažený schodek (2,9 % HDP) byl meziročně o 0,3 p. b. nižší. Projevil se mírný růst příjmů (na 46,2 % HDP), zatímco výše výdajů zůstala na loňské úrovni. To zlepšení bylo ve 2. čtvrtletí patrné i v Česku, neboť schodek se snížil z 2,4 % HDP na 1,6 % HDP.

³² Oproti tomu v jiných oblastech se letos výdaje meziročně zvýšily relativně významně (Národní plán obnovy, IROP 2021+).

³³ Údaje o hospodaření sektoru vládních institucí v ČR za 3. čtvrtletí 2025 zveřejní ČSÚ 6. ledna 2026, Eurostat za členské státy Unie následovně 22. ledna. Detailnější zhodnocení tuzemského vývoje za 2. čtvrtletí 2025 nabízí publikace [Analýza sektorových účtů](#)

³⁴ Není-li uvedeno jinak, jsou údaje o hospodaření sektoru VI v ČR vyjádřeny v nominálním vyjádření a bez sezónního očištění.

³⁵ Za tímto zhoršením stály místní vládní instituce, jejichž přebytek se snížil na 74,7 mld. korun (loni v 1. pololetí činil 85,7 mld.). Naopak schodek ústředních vládních institucí, který v posledních letech tradičně dominantně přispíval ke zhoršení salda hospodaření sektoru VI, se meziročně téměř nezměnil. Deficit zdravotních pojišťoven se pak meziročně zmínil zhruba na polovinu, přesto šlo o druhý nejhorší výsledek na posledních pět let (–3,6 mld., korun).

³⁶ Všechny níže uvedené údaje o příjmech, výdajích a saldu jsou vyjádřeny po očištění o sezónnost i pracovní dny.

Nejvýraznější schodek aktuálně tížil Rumunsko (8,7 % HDP) a Polsko (8,5 % HDP), v nichž se navíc fiskální nerovnováha meziročně mírně prohloubila. Významné schodky (mezi 4 až 5 % HDP) vykazaly také Francie, Belgie, Rakousko, Chorvatsko a Bulharsko. V Německu se schodek snížil na 2,0 % HDP a Maďarsku i díky úsporným opatřením na 1,3 % HDP (a byl zde tak nejnižší ze středoevropského regionu). Přebytku hospodaření dosáhla jen pětice států – vedle tradičně rozpočtově odpovědného Dánska (−2,9 % HDP), také některé aktuálně či dříve silně zadlužené ekonomiky (Řecko, Portugalsko, Kypr, Irsko).

Míra zadlužení ve 2. čtvrtletí klesla v jedenácti zemích EU.

Trend meziročního poklesu míry zadlužení sektoru VI v EU (i eurozóně) se na konci loňského roku zastavil. Hrubý konsolidovaný dluh vystoupal letos na konci 2. čtvrtletí v EU na 81,9 %, v eurozóně na 88,2 % HDP. Ačkoli tempo nárůstu nebylo dramatické (+0,7 p. b., resp. 0,5 p. b.), šlo o nejvýraznější navýšení od 2. čtvrtletí 2021. Míra zadlužení meziročně klesla v jedenácti členských státech – nejvíce v Řecku (ze 160 % HDP na 151 %), na Kypru (ze 68 % HDP na 61 %) a v Irsku (ze 41 % na 33 % HDP). V Česku činil dluh 43,8 % HDP, meziročně se zvýšil o 1,4 p. b. a mezi členskými státy byl devátý nejnižší.